

А. Я. Мантур

З назіранняў над аўтарскімі неалагізмамі Рыгора Барадуліна ў перакладзе на рускую мову

Артыкул прысвечаны праблеме перакладу аўтарскіх неалагізмаў Рыгора Барадуліна з беларускай мовы на рускую. Індывідуальна-аўтарскія неалагізмы падзелены на групы па ступені адэкватнасці і неадэкватнасці арыгіналу. Разглядаецца структура наватвораў і асаблівасці іх выкарыстання.

Рыгор Барадулін – адзін з буйнейшых беларускіх паэтаў XX – пачатку XXI ст. Адметнай рысай яго таленту з’яўляецца першачарговая ўвага да роднай мовы, якую ён аберагае, садзейнічае яе ўзбагачэнню, у тым ліку і ў выніку выкарыстання індывідуальна-аўтарскіх неалагізмаў. Мова твораў Р. Барадуліна надзвычай багатая на аўтарскія наватворы, якія гучаць і ўспрымаюцца ў арганічным адзінстве з народнай стыкіяй, ажыўляюць і робяць яе па-барадулінску шчодрай і натуральнай, нібыта падслуханай і нечакана ўведзенай у тэкставую абалонку.

Пераклад аўтарскіх неалагізмаў на іншую мову – справа няпростая, асабліва гэта датычыцца блізкароднасных моў. У сучасным беларускім мовазнаўстве налічваецца нямала навуковых прац, прысвечаных перакладу з беларускай мовы на рускую. Першае навуковае даследаванне, прысвечанае гэтай праблеме – праца Э. М. Мартынавай [12]. Сярод значных прац па гэтай тэматыцы можна адзначыць кандыдацкую дысертацыю Трыпуцінай Т. М. [15].

На рускую мову творы Р. Барадуліна перакладаліся Н. Кіслікам, Я. Хелемскім, В. Тарас, В. Салаўёвай, В. Нікіфаровічам. Матэрыялам для артыкула паслужылі зборнікі паэзіі Р. Барадуліна ў перакладзе на рускую мову.

Сярод аўтарскіх неалагізмаў Р. Барадуліна, выяўленых у перакладах на рускую мову, можна выдзеліць наступныя групы па ступені адэкватнасці і неадэкватнасці арыгіналу.

1. Індывідуальна-аўтарскія неалагізмы, якія поўнасцю супадаюць у беларускай і рускай мовах.

У гэтай групе прадстаўлены поўныя структурныя і семантычныя адпаведнікі аўтарскіх неалагізмаў Р. Барадуліна.

АВІЯБАЛЬШАК, наз., ад *авія* і *бальшак*: *Ліпень – лівень сонца, / Ліній згоднасць. / Спелая гаркота палыну. / Авіябальшак / Да ўшачы з Гродна. / Смелая турбота бацяну. / – Солнца спелый ливень. / Авиабольшак – / Ушачи – Гродно. / Аистов клекочущие гнёзда.*

АЗЁРНА, прысл., ад *азёрны*: *Зняверцу-роспач пратуры: / Азёрна / Борна / Гойна! / – Тоску с души своей Сгони: / Лесно, / Озёрно, / Горно!*

АНТЫСКЕПТЫК, наз., ад *анты* і *скептык*: *Добры дзень, / Антыскептык Андрэй – / Рускай мовы вялікі прыгонны! – Добрый день, / Антискептик Андрей – / Русской речи невольник великий!*

АТАМАНЦЬ, дзеясл., ад *атаман*: *З “осэлэдцамі” хмар высокія / Запарожскія казакі / Сняць салёныя сны, дымяць-туманяць, / Над краем яны / Адны атаманяць. – Высоко, как чубы казачьи, / Облака взметнув над тайгой. / Видят гордые сны, дымят-туманят, / Над краем они одни атаманят.*

АЭРАПОЛЕ, наз., ад *аэра* і *поле*: *Нарэшыце / Полацкае аэраполе. / Па выбоінах скача анёл. / Дзень добры, Полацк, наклон зямляча! / – Снижаемся. / Полоцкое аэрополе: / Ангел по кочкам – вприпрыжку! / День добрый, Полоцк, Поклон земляче!*

БУЛЬБАПАДОБНАЯ, прым., ад *бульба* і *падобны*: *Гэта з пары над бульбай / Хмары / Над планетай бульбападобнай. / – Пар над бульбой / Висит, как хмара / Над планетой бульбоподобною.*

ВЕЧНАШУМНЫЯ, прым., ад *вечна* і *шумны*: *Вечнашумныя сосны / Прыбалтыкі. / Пяскоў спачылі караваны / – перагарбела у дзюнах даль. / Упарта глебу вырывае / З-пад*

каранёў стыхія хваль. / – **Вечношумные сосны / Прибалтики / Суровый ветер гикнет, дунет** – / **Шторм налетает, / Ураган! / И горбятся у моря дюны – / Седой усталый караван.**

ГЛНАМЕСЫ, наз., ад гліна і мясіць: **Глінамесы лепяць гаршкі, / I завуцца яны ганчарамі.** / – **Глиномесы лепят горшики, / И зовутся они гончарами.**

ДАЖДЖЫ-ГРЫБАСЕІ, наз., ад дажджы, грыб і сеяць: **Хату імшылі /**

дажды-грибасеі / з прычыны такой не імжылі. – Хату мы конопатили, гоношили. / даже дожди-грибосеи / по этой причине не моросили.

ДЗЯТЛІНКА, наз., ад дзяцел: **Узбегла на ўзмежак, / задыхалася / Дятлінка белагалоная – / Пляменніца дятла белагрудага, / Унучка завеі ўскудлачанай. / – На обмежсек взбежала, / вспыхнула / “Дятлинка” белоголовая / – / Племянница дятла белогрудого, / Внучка метели взлохмаченной.**

ЗЕЛЕНАЛІСТЫ, прым., ад зялёны і ліст: **Шчадрэе вясны казна / Гоманам зеленалістым. / – Богатеет весны казна / Гомоном зеленолистым.**

ЗЯЛЁНАКРЫЛЫ, прым., ад зялёны і крылы: **А твая парадзела чупрына, / Бор беларускі зялёнакрылы. / Хоць да тайгі цябе сватай у прымы, / Каб лысіну трохі прыкрыла. / – А что от твоих осталось кудрей, / Бор белорусский, зеленокрылый? / Хоть сватай тебя к тайге поскорей, / Чтоб лысину чуть прикрыла.**

КУМАЧОВА, прысл., ад кумачовы: **А вунь гарыць кумачова /, – зарыва вайны нагадвае / СУЗОР’Е ЗУБАЧОВА. / – А вон горит кумачово, / – в дни войны возвращая памятью наново, / СОЗВЕЗДИЕ ЗУБАЧЁВА...**

ЛІСТАБОЙ, наз., ад ліст і бой: **Адсякае ладоні / Клянам / Лістабой / . – Отсекает клёнам / Ладони / Листобой.**

НЕПРАБУДКІ, наз., ад непрабудны: **Яблыкі сыпаліся / – I маму будзілі. / А незабудкі, / Санлівыя непрабудкі, / Глядзелі ўранні з канаў / У наіўным здзіве. / – Яблоки сыпались – / Маму будили. / А незабудки, / Сонливые непробудки, / Таращились синим наивом глаз.**

СВЕТЛАПАД, наз., ад святло і падаць: **Не хапае лапат Дворнікам і – злосці. / Снегапад. / Светлопад. / Маладое штосьці. / – Не хватает лопат. / Дворников. И / – Злости. / Снегопад / – Светлопад. / Черен сад. / Светел взгляд.**

СНАПАВОЗ, наз., ад сноп і вазіць: **Трасянуў сваім чубам – / даспелым калоссем, / падперазаўся вязьмом – і ў абоз. / Асмужаны, вусам асцістым калоўся / I шлях на іржышчу прамяў / снаповоз. / – Запел, заскрипел голосистой осью, / Вспугнул на меже надоедливых ос / И въехал из лета медового в осень / На полном разгоне толстяк сноповоз.**

СНЕЖНАРУТАЯ, прым., ад снежны і рута: **Дятлінка снежнарутая, / Як сляза на Радзіме, чыстая... / Таксама і Беларусь мая / На ўзмежках цвіла і выстаяла. / – “Дятлинка” снежнорутая, / Как слеза по / Отчизне, чистая... / Так вот и Беларусь моя / На обмежке цвела и выстояла.**

СОНЦАЗВАРОТ, наз., ад сонца і зварот: **Ішлі ім / і ў летні сонцазварот саставы, / перагружаныя трывогай. / – По ним / шли в летний период / солнцеворот саставы, / нагруженные тревогой.**

РАЙРЭСТАРАН, наз., ад раённы і рэстаран: **Чакаў райрэстаран маўкліва. – Райресторан терял терпенье.**

РАСКІДАЧ, наз., ад раскідаць: **Часта ходзіць / Раскідач. / Нежаданы / Гэты госць / Раскідае ўсё Як ёсць. / – Привязался / Раскидач. / У него три пары рук – / Разбрасает всё вокруг.**

ЭЛЕКТРАКОБРА, наз., ад электрычны і кобра: **Гэта ў нас / Працуе добра / Шустрая электракобра. / У разетку хвост уткні – / I любуйся чысціні! / Чыста чысціць, / Як мяце. / Цацкі, / Што ляжаць без толку, / Апынуцца ў жываце. / – Умная электрокобра! / Лишь воткнёшь / В розетку / Хвост / – Занимает кобра пост: / Чистит, / Подметает. / Что разбросано – / Она / Тут же всё глотает.**

2. Індывідуальна-аўтарскія неалагізмы, якія маюць частковыя супадзенні.

Знайсці дакладныя сэнсавыя і стылістычныя адпаведнікі індывідуальна-аўтарскім неалагізмам у рускай мове няпроста. Таму ў кантэксте перакладу аўтарскі неалагізм можа

замяняцца суадпаведным словам, словазлучэннем. Пры такім перакладзе захоўваецца толькі частковае значэнне і марфалагічная структура аўтарскага наватвора:

РАБЫНЕЧКА-АРАБНАЧКА, наз., ад рабіна: *Рабынечка-арабіначка, / Нібы з падлёднага тхла, / З заглушы летняй прабілася, / Вырвалася да святла. / – И выбилась, как из проруби, / Рябина из тусклой лозы.*

БОЛЬ-ЗНЯВЕРЦА, наз., ад боль і зняверыць: *Няхай маўчым, / Няхай крычым – / Душу праверыць боль-зняверца. / – Пускай молчим, пускай кричим, / Но боль не та / И не того размерца.*

БОРНА, прысл., ад бор: *Азёрна / Борна / Гойна! / – Тоску с души своей / Сгони: / Лесно, / Озерно, / Горно!*

ВЕРАСОВАЧКА, наз., ад верасовы: *Ці прымеш гостя, / Верасовачка – / Дачка вясёлых верасоў? / – Ждала ли гостя, / Вересняночка, – / Весёлых вересков дитя?*

ВОЎК-НЕНАЖЭРА, наз., ад воўк і ненажэрлівы: *Казалі пляткаркі-сарокі, / Зноў ходзіць / Воўк-ненажэра. / – Им натрещали сороки – / Волк здесь / Неподальку.*

ЗАВЕЙНА, прысл., ад завейны: *Маленькія эгаісты, / Што ведалі мы пра самоту? / Завейна / Адной галінцы / Застацца гібець зімою. / – И перед собою, / Как ветка перед зимою, / Одна оставалась мама. / И жалко рукой махала*

ЗВІЛІНА-ДУМКА, наз., ад думка і звільна: *Закрытыя Місіянеры – / Меліяратары, / Што маюць падчас / Звільну-думку – / І тую прамую – адну. / – Сверхзавзятыя / Миссионеры – мелиораторы, / Из тех, кем движет – увы! / – мозговая “Извилина”, мелко-прямая одна!*

ЗІМОВА, прысл., ад зімовы: *Я спазніўся на дзень адзін, / Каб пачуць апошняе слова. / І дагэтуль гарыць палын, / І дасюль на душы зімова. / – Я опоздал на один день, / Не успел услышать последнее слово. / Вина моя сгустилась, как тень, / Как полынь, горька, / Как зима, сурова.*

ЗРЭДЧАС, прысл., ад зрэдку і час: *Відаць, / і ўцалелыя немцы начавалі / зрэдчас. – Может быть, / даже и уцелевшие немцы там / ночевали подчас.*

ЗЯЛЁНА, прысл., ад зялёны: *Іх звяла блакада ўсіх – / З аліўкавай галінкай, / А варона / Апавясціла, што патоп аціх. / Ад крапівы / Цвіло ў вачах зялёна. / – Извела блокада их – / Не голубь, / А ворона без оливы, / Провозгласила, / Что потоп затих... / В глазах стояла зелень / От крапивы.*

КУЖЭЛЬНА-КРАМНЫ, прым., ад кужэльны і крамны: *Васілёк цвіў / На каўняры большака / Кужэльна-крамнай кашулі мястэчка. / – Васілёк цвёл / На вороте большака / Льняной открытой рубахи местечка.*

ЛІВЕНЬ – ЖЫЦЦЯДАР, наз., ад лівень, жыццё і дарыць: *І захлыну абшар / Зялёнаю крывёю. / Мне лівень-жыццядар / Ахвяраваў прыволле. / – Мне дарит ливни май – / Плачу душистой данью. / Вновь затоплю сарай / Своей зелёной дланью.*

ЛІСТАВЕЙ, наз., ад ліст і веяць: *Замёў каторы ліставей, – / На шчодрай далані планеты / Былі / Ад бульбінак драбней. – А на ладони у планеты, / Курчавой заметен листвою, / Не больше, чем картошка эта.*

ЛЮСТРАВАЦА, дзеясл., ад люстравачь: *І крэпасці воблік абвогнены / люструецца ў поўнай, як вока, / варонцы... – И облик твой огненный, / крепость, грозой отразится / в глазницах воронок.*

НЕБАЗВОН, назоўнік ад неба і звон: *Заплывалі За вечаровы небазвон. – Заплывали За небосклон вечерних звёзд.*

ПАЛЮЧА-ГОРКІ, прым., ад палючы і горкі: *Кыз ямишчэк – / пагодныя пагоркі, / Смутная смуга. / Кыз ямишчэк – палын палюча-горкі, / Як туга. – Кыз-Емищек – / округлые пригорки, / В грустной дымке даль. / Кыз-Емищек – полыни запах горький, / Как печаль.*

ПАКУТАЦЕРПЦА, наз., ад пакуты і царпець: *Захочацца загаварыць / Як на духу / З другой пакутацерпцай, / Зноў боль адчуць, / Нібы спярша... / – Захочется – она заговорит / Как на духу / С таким же страстотерпцем / Предчувствием спасения дыша.*

ПАПЛЯЧЭЦЬ, дзеясл., ад па- і плячо: *А то заўважыць: / паплячэў, / Прыгнуўшыся, захожу ў хату. / – А то заметит – / Повзрослел. – / Пригнувшись, вваливаюсь в хату.*

ПЕРАГАРБЕЦЬ, дзеясл., ад пера- і гарбець: *Пяскоў спачылі караваны – / перагарбела у дюнах даль. / Упарта глебу вырывае / З-пад каранёў стыхія хваль. / – Суровый ветер гикнет, дунет – / Шторм налетает, / Ураган! / И горбятся у моря дюны / – / Седой усталый караван.*

ПОЎЗМА, прысл., ад поўзаць: *А трэба хадзіць у разведку поўзма / здабыць патроны, / забітых абышукваць. / – А надо ползти по-пластунски в разведку, / с убитых снимать / патронные сумки.*

ПРАМЕННА, прысл., ад праменны: *Сумленне не прыйдзе / да здрадлівых згод, / лінія веры – / праменна праяма. – Совесть не станет / на путь измены, / линия веры, / как луч, прямая.*

САМАНАЗВАНЕЦ, наз., ад сам і называць: *Няхай асцярога / маўкліва сапе, / няма сарамяжлівых – / саманазванцы ёсць: / у атаку ісці называюць сябе. / – Пускай осторожность / косит глазами; / трусов нет – / добровольцев не счесть: / в атаку идти вызываются сами.*

СВІТАЛЬНА, прысл., ад світальны: *Як воблака авальнае, світальна / Там нада мною ўзыдзе. – И к облаку овалному – / Сияньем / Четыре буквы / Надо мной взойдут.*

СНЕГАВЕЙ, наз., ад снег і веяць: *Каб на сівярах марозна было, / Каб не збілася з ног снегавейў конніца, / Пакінула мянена зямлі цяпло. / – Чтобы следы мои / Не замело, / Чтоб не робел / Пред снежною конницей.*

УСНЕЖЬЦЬ, дзеясл., ад у- і снег: *Сагрэлі ўзор давер валошак / І снег, што ўснежыў вечны дол. / – Сквозь пелену не разберёшь: / Там белый снег во мгле метёт.*

ХОЛАДНА-БЕЛА, прысл., ад халодны і белы: *Хоць вочы заплюшчы – / так холодна-бела, / і белыя-белыя вейкі ў каня. / – Жмурься не жмурься: / всё в холоде белом. / Ресницы белым-белы у коня.*

ЧУЖЭЦЬ, дзеясл., ад чужы: *Чужэюць родныя мясьціны з году ў год. / І мы штодня сабе чужэем самі. / – Места отечества чужей из года в год, / И мы себе чужей становимся с годами.*

3. Індывідуальна-аўтарскія неалагізмы з адрознай структурай і семантыкай.

Пры такім перакладзе адбываецца перадача розных лексічных адзінак, якія не маюць ні сэнсавага ні марфалагічнага падабенства:

АСТАРЭЦЬ, дзеясл., ад а- і старэць: *Ты ацішэў, астарэў. – Умаялся ты,, одряхлел.*

ВЕДЗЬМІЦА, дзеясл., ад ведзьма: *У выдмах захмарных / Завяя ведзьміца – / Сеет высеки / В высях Метелица.*

ВЫГНАНЕЦ, наз., ад выгнанне: *І выгнанец / Хоча на радзіму. / – И потянет душу нестерпимо / Вновь взглянуть / На родину свою.*

ГОЙНА, прысл., ад гойны: *Азерна / Борна / Гойна! – Тоску с души своей / Сгони: / Лесно, / Озеро, / Горно!*

ЗБЛЯДНЕЛЫ, дзеепрым., ад збляднець: *Збляднелы, стаміўся у набегам на бераг / Завей ўчарашняй адчайны прыліў. / – Иссяк, истомился в набегам на берег / Вчерашний метели прилив – не пылит.*

КРЬДЖАСТЫ, прым., ад крыж: *Калі заваёўнікі пачалі хадзіць па крэпасці прама, – / гранатная звязкай ягонаў / падавілася песня над крыжастай калонаў. / – И когда / ходит по крепости в рост / начал фашистский сброд – / связкой гранат, из башни брошенной, / подавилась песня / гостей непрошенных.*

ЛЕДЗІЦА, дзеясл., ад лёдзісты: *Ды болей карца няма ўжо, / І цвік драўляны зламаўся. / У студні памяці / Вада ўспамінаў ледзіца. / – Но гвоздь деревянный сломался / И ковш давно потерялся. / В колодце памяти / Вода воспоминаний светится.*

НЕЗАБЫТНА, прысл., ад не і забыты: *І незабытна ўспамінаю тую, / Што не збылася на маім вяку. / – С печалью ту всё время вспоминаю, / Что не случилась на моём веку.*

ПАДВЯЛА, прысл., ад падвцяць; *Прастрочаны сцяг / б'е крылом падвля. / Жанчыны й малыя – / нямой талакою... / – Простреленный флаг / б'ёт крылом алым. / Дети и женщины онемевшей толпой...*

ПАДСТУПНЫ, дзеепрым., ад падступіць; *Поруч – вада, / Жывая, канкрэтная, / На яе, падступную, / Глядзець крыўдна. / – Рядом вода, / живая, конкретная, / на неё, недоступную, / глядеть обидно.*

СУРАВЕЙ, прысл., ад суровы; *Цябе ён не прадасць ніколі, / Ты лагадней і суравей. – Он не предаст по доброй воле, – / нежнее ты к нему иль злей.*

УГНЕЎЛЕНА, прысл. ад угнеўлены; *Дзе глыб угнеўлена шыпела, / Калі на хвалі лівень лёг. / И пузыри блестят со дна / Где вдруг захлестывало лодки, / Когда на волны ливень лёг.*

УСКАЛЫХ, наз., ад ускалыхнуць; *Паэт – неспакою слых: / Ён чуе травінкі ўскалых / I грукат сэрца планеты. / – Слух времени – истый поэт, / Он слышит, как зреет свет, / Грохочет сердце планеты.*

ЦКАЎНА, прысл., ад цікаўны; *Глядзіць цікаўна ўслед, / У свет іду куды я. / – Всё смотрит мне вослед, / Следит – иду куда я.*

4. Індывідуальна-аўтарскія неалагізмы, якія ўвогуле адсутнічаюць у перакладзе.

Не знайшлі аналагаў у вершаваных перакладах аўтарскія неалагізмы *досвіткавая, звідна, лосьна, пакрэплы, счужэлая* і іншыя беларускія наватворы, якія не былі ўлічаны перакладчыкамі:

Праз усю ноч доўга / Долу / Хіліцца / Коўш, / Каб выліцца / З вышыні / У мяккі коўш / Досвіткавай цішыні. / – Полночь, боль мою не тревожь – / Так суждено на веку...

Звідна карміла агонь з рукі, / Яму выбірала кавалкі ласья – / Бяросту... – Пламя печное кормила из рук / Тонкой берёстой ...

У Белавежы – лосьна, язьна ў Шчары. – Идут круги – язями плещет Щара.

Рукамі пакрэплымі / Каішулі сушыць развешвала, / Бяліла радасці палатно. / – Мать на просушку / Рубашки развешивала, / Белила Радости полотно.

I выгнанец / Хоча на радзіму, / Хоць счужэлую, / Але сваю. / – И потянет душу нестерпимо / Вновь взглянуть / На родину свою.

Прааналізаваны матэрыял сведчыць аб рознай ступені семантычнай і структурнай захаванасці аўтарскіх неалагізмаў Р. Барадуліна ў перакладах на рускую мову.

Пры гэтым заўважаецца знарачытае захаванне барадулінаўскіх наватвораў у перакладзе на рускую мову асабліва тады, калі ў апошняй адсутнічае такое слова і ўтварэнне яго з пункту гледжання кананічнай рускай мовы немагчымае. Інакш кажучы, адбываецца семантычнае і стылістычнае запазычванне дадзенага слова (авіябальшак – авиабольшак; азёрна – озёрно; антыскептык – антискептик; аэраполе – аэрополе; бульбападобная – бульбоподобная; глінамесы – глиномесы; Дзятлінка – Дятлинка; зеленакрылы – зеленокрылый; непрабудкі – непробудки; Раскідач – Раскидач; светлапад – светлопад; электракобра – электрокобра).

Можна адзначыць таксама неалагізмы, якія маюць частковыя супадзенні, не захоўваюць свайго поўнага лексічнага значэння і марфалагічнай структуры. У выніку пэўная частка аўтарскага наватвора пры перакладзе губляецца. Перад чытачом з'яўляецца іншае слова, якое толькі прыблізна нагадвае аўтарскі арыгінал, мае адрозненне ў сваёй семантыцы і структуры (борна – лесно; завейна – зима; зялёна – зелень; лівень-жыццядар – дарит ливни май; ліставей – листва; небазвон – небосклон; палюча-горкі – горький; снегавей – снежны).

Пры перакладзе назіраецца выкарыстанне зусім іншых лексічных адзінак, а індывідуальна-аўтарскія неалагізмы ўвогуле адсутнічаюць у кантэксце. Паміж імі няма ніякага падабенства (бушлаватая – рассыпчатая; ведзьміцца – сеет высеки; выгнанец – потянет душу нестерпимо; гойна – горно; незабытна – с печалью; падвля – алый; цікаўна – всё).

Заўважаецца поўная адсутнасць аўтарскіх неалагізмаў у рускамоўным перакладзе. Сустракаюцца выпадкі, калі да аўтарскіх неалагізмаў не былі падабраны адпаведнікі з рускай мовы (*досвіткавая, звідна, лосьна, пакрэплы, счужэлая*).

Спіс выкарыстаных крыніц

1. Барадулін Р. І. Балада Брэсцкай крэпасці = Балада Брестской крепости: паэма. – Мінск: Маст. літ, 1975. – 111 с.
2. Барадулін Р. І. Збор твораў: У 5-ці тамах. Т.1. Вершы / – Мінск: Маст. літ, 1996. – 479 с.
3. Барадулін Р. І. Збор твораў: У 5-ці тамах. Т.2. Вершы. – Мінск: Маст. літ, 1998. – 382 с.
4. Бородулин Р. И. Опрокинутое = Перакуленае. – Москва: Время, 2010. – 511 с.
5. Бородулин Р. И. Белая яблоня грома: Стихи: Пер. с белорус. – Москва: Мол. гвардия, 1988. – 111 с.
6. Бородулин Р. И. Избранная лирика. – Москва: Мол. гвардия, 1969. – 29 с.
7. Бородулин Р. И. Избранное: Стихотворения, поэмы, 1955 – 1983: Пер. с белорус. – Москва: Худож. лит., 1985. – 352 с.
8. Бородулин Р. И. Каждый четвёртый: Стихи. – Москва: Сов. писатель, 1984 – 128 с.
9. Бородулин Р. И. Кошки в лукошке: Весёлые стихи и сказки. – Минск: Юнацтва, 1985. – 143 с.
10. Барадулін Р. І. Ішоў Коця на канапе: Вясельныя вершы, загадкі і адгадкі, казкі-пераказкі. – Мінск: Палымя, 1997 – 271 с.
11. Бардовіч А. М. Словаўтваральны слоўнік беларускай мовы: Вучэб. дапам. для агульнаадукац. школ, ліцэяў, гімназій / А. М. Бардовіч, М. М. Круталевіч, А. А. Лукашанец. – Мінск: Бел. навука, 2000.
12. Мартынава Э. М. Беларуска-ўкраінскі паэтычны ўзамапераклад. – Мн., Выдавецтва 1973.
13. Глумачальны слоўнік беларускай мовы: У 5 т. /АН БССР, Ін-т мовазнаўства імя Я. Коласа; пад аг. рэд. акад. К. К. Атраховіча (К. Крапівы). Мінск: БелСЭ, 1977 – 1984. Т. 1 – 5.
14. Толковый словарь живого великорусского языка: В. 4 т. / В. И. Даль. – Москва: Рус. яз., 1981. Т. 1 – 4
15. Трыпуціна Т. М. Аналіз мовы твораў Янкі Брыля і рускага іх перакладу: аўтарэф. дыс.... канд. філалаг. навук: 10.02.02. / Трыпуціна Т. М.; Мінскі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт. – Мінск, 1977.

УДК 811.161.3'42:821.161.3 – 1* М. Скобла

Л. В. Паплаўная

Лінгвістычны аналіз паэзіі Міхася Скоблы ў аспекце вобразнай выразнасці

Артыкул прысвечаны лінгвістычнаму аналізу сродкаў мастацкай вобразнасці ў паэтычнай мове Міхася Скоблы. Аб'ектам лінгвістычнага аналізу з'яўляюцца зборнікі паэзіі “Вечны зніч”, “Вочы Савы”, “Нашэсце Поўні”, “Акно для матылькоў”. У артыкуле даследуюцца тропы, якія перадаюць характэрныя вобразнасці, творчае светаўспрыманне паэта і надаюць яго аўтарскаму стылю індывідуальнасць і непаўторнасць.

Кожны мастацкі тэкст нясе адпаведную не толькі эстэтычную, літаратурную, але і лінгвістычную, багатую на моўныя асаблівасці, інфармацыю. Багацце мовы, яе лексічны склад кожны пісьменнік выкарыстоўвае па-свойму, сыходзячы са сваіх ідэйна-мастацкіх задач, свайго індывідуальнага стылю, асабістых густаў.

Адной з важнейшых задач лінгвістычнага аналізу тэкстаў мастацкага стылю, асабліва паэтычных, з'яўляецца інтэрпрэтацыя сродкаў вобразнасці. Вывучэнне гэтых сродкаў як стылістычных асноў мастацкага адлюстравання рэчаіснасці на працягу доўгага часу было аб'ектам літаратуразнаўства. І толькі ў апошнія дзесяцігоддзі спецыфіка слоўнай вобразнасці пачынае цікавіць лінгвістыку.

Вобразнасць неабходна разумець у шырокім сэнсе гэтага слова і ў вузкім. Вобразнасць у шырокім сэнсе – гэта жывасць, нагляднасць, маляўнічасць адлюстравання, форма ўсведамлення рэчаіснасці з пазіцыяй якога-небудзь эстэтычнага ідэала. Больш вузкае